

Sygn. akt I A Ga 10/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Ewa Popek
Sędzia:	SA Bogdan Radomski

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2020 r. w Lublinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) BANK Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko S. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 14 listopada 2019r. , sygn.. akt IX GC 280/18

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) BANK Spółki Akcyjnej w W. na rzecz S. B. 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I A Ga 10/20

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2019 roku Sąd Okręgowy w Lublinie po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2019 roku na rozprawie oddalił powództwo (...) BANK Spółki Akcyjnej w W. przeciwko S. B. o zapłatę i zasądził od powoda na rzecz S. B. 5.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powodowy Bank wnosił o zasądzenie od pozwanego 147.649,36 zł z umownymi odsetkami od kwoty 141.028,55 zł od dnia 28 grudnia 2017 roku jako należności wynikającej z zawartej przez strony umowy kredytowej, którą powód wypowiedział pozwanemu.

Na należność główną dochodzoną pozwem składały się następujące kwoty:

- 141.028,55 zł – tytułem niespłaconego kapitału,

- 4.059,91 zł – tytułem odsetek umownych,

- 1.770 zł – tytułem prowizji, opłat i innych należności,
- 790 zł - tytułem skapitalizowanych odsetek umownych za opóźnienie.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym pozwany zaprzeczył m.in., że doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytowej przez powoda. Pozwany wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 23 września 2016 roku strony zawarły umowę o udzielenie kredytu gotówkowego pod nazwą „Kredyt dla przedsiębiorców” oraz umowę o prowadzenie rachunku i usług bankowych (fakt bezsporny, umowa k. 32-38).

Zgodnie z § 2 umowy powód jako kredytodawca udzielił pozwanemu jako kredytobiorcy kredytu w wysokości 149.735,14 zł na okres 120 miesięcy w celu finansowania bieżącej działalności gospodarczej. Oprocentowanie kredytu było zmienne i stanowiło sumę marży banku i stopy bazowej WIBOR. Spłata kredytu miała następować zgodnie z harmonogramem (§ 4 ust. 1 umowy), a jednym z zabezpieczeń było ubezpieczenie (...) ze składką w wysokości 13.942,50 zł (§ 8 umowy). Kwestię wypowiedzenia umowy regulował § 12 umowy.

Po zawarciu umowy pozwany podjął ratalną spłatę zadłużenia (raport dekrétów k. 117-119).

W piśmie z dnia 27 października 2017 roku, wysłanym na adres pozwanego, powołując się na § 10 umowy i § 11 regulaminu Departament Windykacji (...) Bank S.A. wypowiedział umowę o kredyt (nr (...)) i wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 145.924,63 zł. W piśmie tym wskazano także, że wypowiedzenie, w przypadku uregulowania przez pozwanego kwoty 8.331,59 zł w terminie 30 dni od daty otrzymania wypowiedzenia „nie będzie wywoływało żadnych skutków prawnych”. Pismo to zostało opatrzone nieczytelnym podpisem (pismo k. 41).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wskazane dowody, które w całości uznał za wiarygodne.

Sąd Okręgowy oddalając powództwo wskazał, że strona powodowa nie udowodniła, aby skutecznie wypowiedziała umowę. Powodowy Bank nie przedłożył dowodów wysłania pozwanemu wezwania do spłaty przeterminowanych rat kredytowych. Powodowy Bank złożył do akt pismo z dnia 27 września 2017 roku (k. 206-207) i 9 października 2017 roku (k. 208-210), jednakże nie przedstawił dowodów wysłania tych pism pozwanemu, a pozwany zaprzeczył, że pisma te zostały mu doręczone.

Bank w umowie został upoważniony do wypowiedzenia umowy w określonych sytuacjach. Jednakże w § 12 ust. 4 umowy, wskazano jednak, że wypowiedzenie umowy przez Bank w sytuacji opóźnienia się przez kredytobiorcę z zapłatą którejkolwiek raty - może nastąpić dopiero po uprzednim wezwaniu kredytobiorcy do uregulowania zaległej płatności w terminie nie krótszym niż 14 dni od otrzymania wezwania do zapłaty, przy jednoczesnym poinformowaniu kredytobiorcy o możliwości złożenia w terminie 14 dni roboczych od otrzymania wezwania wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Postanowienia umowy zawarte w § 12 ust. 4 umowy odpowiadają regulacji ustawowej z art. 75 lit. c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (tekst jednolity Dz.U z 2018 roku, poz. 2187). Przytoczony przepis stanowi, że jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych (ust. 1). W wezwaniu bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia (ust. 2).

Z tego względu wypowiedzenie umowy przez Bank powinno być poprzedzone wezwaniem do zapłaty przeterminowanej wierzytelności, ze wskazaniem sankcji w przypadku niezapłacenia zaległych rat. Bank zatem powinien wpięrować pozwanego do zapłaty zaległej raty (lub rat). Wypowiedzenie umowy przez Bank wymagało podjęcia dwóch odrębnych czynności. Najpierw sporządzenia wezwania do zapłaty zaległej płatności pod rygorem wypowiedzenia umowy, a następnie, gdyby wezwanie to nie przyniosło skutku, złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Nie ulega także wątpliwości, o czym była już wcześniej mowa - że zarówno wezwanie do

zapłaty, jak i oświadczenie o wypowiedzeniu umowy winny zostać skierowane do pozwanego w taki sposób, że po ich wystosowaniu mógł się on z nimi zapoznać. Wymóg ten wynika wprost z art. 61 § 1 k.c., który definiuje moment skutecznego złożenia oświadczenia woli adresowanego do innej osoby.

Powyższe uregulowanie oznacza, że Bank nie może swobodnie wypowiedzieć umowy kredytowej, gdy kredytobiorca popada w opóźnienie ze spłatą kredytu. Zawsze tego rodzaju czynność powinno poprzedzać wezwanie do zapłaty przeterminowanej należności z zagrożeniem wypowiedzenia umowy. Naruszenie przez Bank tego trybu powoduje, że wadliwe wypowiedzenie umowy kredytowej nie prowadzi do postawienia w stan wymagalności wierzytelności wynikającej z umowy w wysokości takiej jak po skutecznym wypowiedzeniu umowy kredytowej.

Bank przed wypowiedzeniem pozwanemu umowy pismem z dnia 27 października 2017 roku – nie wezwał go do zapłaty przeterminowanych rat. Bank nie dołączył do akt dowodu wysłania pism z 27 września 2017 roku i 9 października 2017 roku na adres pozwanego, a ciężar udowodnienia tych okoliczności (art. 6 k.c.) spoczywał na powodzie. W konsekwencji Sąd uznał, że

oświadczenie Banku z dnia 27 października 2017 roku o wypowiedzeniu umowy nie było skuteczne, nie doprowadziło do rozwiązania umowy z dnia 23 września 2016 roku i wbrew stanowisku Banku – nie doszło do postawienia całej należności w stan wymagalności.

Sąd Okręgowy oddalając powództwo uznał ponadto, że nie jest dopuszczalne złożenie oświadczenia woli o wypowiedzeniu umowy kredytowej w formie warunkowej. Czynność polegająca na wypowiedzeniu umowy kredytowej, będąca jednocześnie czynnością kształtującą prawo wymaga stabilnego uregulowania i nie znosi chwiejności. Z tego względu uznał, że oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej nie powinno być dokonywane z zastrzeżeniem warunku, gdyż ochrona prawna adresata takiego oświadczenia wymaga, aby zakres skuteczności takiego oświadczenia był od razu oznaczony. Sąd Okręgowy uznał, że oświadczenie woli, w którym połączono w jednym piśmie wezwanie do zapłaty, zakreślono 14 dniowy termin do wystąpienia z wnioskiem o restrukturyzację zadłużenia i jednocześnie wskazano, że pismo to stanowi wypowiedzenie umowy jeśli dłużnik nie zadośćuczyni obowiązkowi zapłaty i nie złoży wniosku, nie jest wypowiedzeniem jednoznacznym. Z tak sformułowanego oświadczenia, nie sposób wywnioskować kiedy nastąpią jego skutki, od kiedy biegnie 30 - dniowy termin wypowiedzenia, jaka kwota wykorzystanego kredytu i odsetek będzie wymagalna z chwilą upływu terminu wypowiedzenia” (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia z dnia 19 lipca 2018 roku, I ACa 285/18, LEX).

Sąd wskazał także, że dołączone do akt przez pełnomocnika Banku pismo zatytułowane „Wypowiedzenie umowy kredytu” (k. 41) nie jest opatrzone żadnym czytelnym podpisem kredytodawcy, a dla przyjęcia, że zostało ono złożone skutecznie – strona powodowa powinna udowodnić, że w imieniu Banku oświadczenie z dnia 27 października 2017 roku złożyła osoba upoważniona do reprezentowania Banku (upoważniona do składania w jego imieniu oświadczeń woli) i złożyć stosowne pełnomocnictwa dla udowodnienia tej okoliczności (art. 38 k.c. w związku z art. 96 k.c. i art. 6 k.c.).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia pozwu w niniejszej sprawie. Zasądzona z tego tytułu na rzecz pozwanego, jako strony wygrywającej proces kwota obejmuje, wynagrodzenie pełnomocnika (5.400 zł) i opłatę skarbową od pełnomocnictwa (17 zł).

Apelację od tego wyroku wniósł powodowy Bank zaskarżając wyrok w części w zakresie pkt I oddalającego powództwo co do kwoty 50 106,80zł oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Powód zarzucał Sądowi Okręgowemu:

1) naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, w postaci :

a) art 316 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy Sąd ustalając, że roszczenie powoda było niewymagalne w całości, winien zasądzić od pozwanego na rzecz powoda część roszczenia odpowiadającą sumie wymagalnych na dzień 4 listopada 2019 roku tj. na dzień zamknięcia rozprawy rat kredytu w łącznej kwocie 50 106,80 zł (słownie: pięćdziesiąt tysięcy sto sześć złotych 80/100), co miało istotny wpływ na wydane w sprawie rozstrzygnięcie tj. niesłuszne oddalenie powództwa w całości zwłaszcza z uwagi na fakt, że pozwany nie kwestionował samej zasady, wysokości i wymagalności poszczególnych i jednocześnie bieżących rat kredytu, nie wykazując tym samym spełnienia przez siebie wykazanych przez powoda świadczeń,

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów w postaci umowy nr (...) o udzielenie kredytu gotówkowego w związku z treścią przedłożonych do akt sprawy harmonogramów, wyciągiem nr (...) z dnia 20 września 2018 roku za okres od 23 września 2016 roku do dnia 20 września 2018 roku oraz raportem - zestawieniem należności i spłat kredytu w PLN za okres od 23 września 2016 roku do dnia 23 listopada 2017 roku, poprzez newszechstronne i powierzchowne rozpatrzenie wskazanych wyżej dokumentów co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia powództwa w całości, podczas gdy materiał dowodowy uzasadniał uwzględnienie powództwa co do zaskarżonej części,

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z 4 § 2 ust. 2 oraz 4 § 4 umowy nr (...) o udzielenie kredytu gotówkowego w związku z treścią przedłożonych do akt sprawy harmonogramów, wyciągiem nr (...) z dnia 20 września 2018 roku za okres od 23 września 2016 roku do dnia 20 września 2018 roku oraz raportem - zestawieniem należności i spłat kredytu w PLN za okres od 23 września 2016 roku do dnia 23 listopada 2017 roku poprzez brak ich wykładni i niezastosowanie wyrażające się w oddaleniu powództwa, co do wymagalnej części roszczenia (tj. w zakresie wymagalnych i niespłaconych rat kredytów, powiększonych o wynikające z umowy odsetki od zadłużenia przeterminowanego),

b) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię oświadczenia woli powoda w przedmiocie wypowiedzenia łączącej Strony umowy kredytu z dnia 27 października 2017 roku oraz błędne przyjęcie, iż zostało ono dokonane pod warunkiem przez co nie wywarło żadnego skutku w stosunkach między Stronami.

Apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na podstawie art. 316 § 1 k.p.c. od pozwanego na rzecz powoda wymagalnych rat kapitałowo-odsetkowych w łącznej kwocie 50 106,80 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od kwot szczegółowo wskazanych we wniosku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych za pierwszą i drugą instancję. Ewentualnie, wnosił o uchylenie wyroku Sądu I Instancji w zaskarżonej części na skutek braku rozpoznania istoty sprawy (brak oceny zasadności powództwa poprzez przyjęcie jego przedwczesności na skutek braku jego wymagalności) i przekazanie sprawy Sadowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając jednocześnie temu Sadowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Powód wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu. Ponieważ żadna ze stron nie wniosowała o wyznaczenie rozprawy w celu rozpoznania apelacji, a Sąd Apelacyjny uznał, że dla jej rozpoznania nie jest konieczne wyznaczenie rozprawy, rozpoznał apelację na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 374 kpc.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje. Apelacja jest bezzasadna.

W sprawie niniejszej przedmiotem rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji było roszczenie powodowego Banku wynikające z faktu wypowiedzenia przez Bank umowy kredytowej, a w konsekwencji postawienia całej wierzytelności Banku wynikającej z umowy w stan wymagalności. Bank przed Sądem pierwszej instancji nie wskazywał żadnej innej podstawy faktycznej żądania.

Pozwany natomiast zakwestionował w sprawie podstawę faktyczną roszczenia dotyczącą postawienia całej wierzytelności Banku w stan wymagalności. Podniósł bowiem zarzut bezskuteczności wypowiedzenia umowy.

Spór w sprawie dotyczył zatem, wyłącznie tego czy powodowie przysługuje wierzytelność wobec powoda wynikająca z wypowiedzenia umowy przez Bank, czy też Bank nie może jej skutecznie dochodzić przed Sądem, gdyż wierzytelność ta nie stała się wymagalna.

Nie były natomiast przedmiotem żądania Banku w sprawie jakiegokolwiek inne wierzytelności Banku, które mogą mu przysługiwać ze względu na nienależyte wykonywanie umowy kredytowej przez pozwanego jako kredytobiorcę. W szczególności powód przed Sądem I instancji nie zgłaszał roszczeń z tytułu niepłacenia przez pozwanego rat umowy kredytowej. Z tego względu kwestie dotyczące aktualnego zadłużenia pozwanego wobec Banku z tytułu niespłacania przez niego rat kredytu, nie były przez Sąd badane i nie orzekał o nich Sąd, ze względu na zakaz orzekania przez Sąd co do przedmiotu, który nie był przedmiotem żądania – art. 321 § 1 kpc.

Zgodnie z zasadą dyspozycyjności zawartą w art. 321 § 1 kpc sąd nie może orzekać o tym, czego strona nie żądała ani wychodzić poza żądanie, a więc rozstrzygać o tym, czego strona pod osąd nie przedstawiła (tak SN np. w uzasadnienie uchwały SN z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 76/08, OSNC 2009, nr 7–8, poz. 113 z glosą S. Rudnickiego, OSP 2009, z. 7–8, poz. 84).

Tymczasem wskazywany w apelacji zakres zaskarżenia wyroku i zarzuty formułowane w apelacji wyraźnie wskazują, że powód w postępowaniu apelacyjnym dochodzi zapłaty z innego tytułu aniżeli ten, który wskazywał w pozwie i przed Sądem pierwszej instancji. Stanowiska tego nie sposób traktować inaczej aniżeli w kategorii zmiany powództwa, a przecie zgodnie z art. 383 kpc zmiana powództwa przed Sądem II instancji jest niedopuszczalna.

Powyższe czyni apelację powoda całkowicie bezzasadną bez potrzeby odnoszenia się do dalszych zarzutów przedstawionych w apelacji.

Wskazać jednak należy, że art. 316 § 1 kpc nie został przez Sąd Okręgowy naruszony, gdyż Sąd I instancji orzekając w sprawie miał na uwadze okoliczności sprawy aktualne na dzień orzekania w kontekście toczącego się sporu i podstawy faktycznej zgłoszonego roszczenia. Fakt, że wypowiedzenie umowy dokonane przez Bank było nieskuteczne ze względu na nieudowodnienie przez Bank spełnienia przesłanek przewidzianych w § 12 ust. 4 i 5 umowy, nie jest kwestionowany w apelacji.

Pozwany zaskarżył wyrok w części. A zatem uznał, że zgłoszenie przez niego roszczeń wynikających z wypowiedzenia umowy, a w konsekwencji postawienia wszystkich wierzytelności Banku wynikających z umowy i składających się na kwotę dochodzoną pozwem, zostało zasadnie oddalone. Kwota, której Bank ostatecznie domaga się zasądzenia w apelacji nie wynika z faktu wypowiedzenia umowy przez Bank. Jak wynika z uzasadnienia apelacji stanowi ona sumę zaległych rat kredytu niespłacanych przez pozwanego. Brak jest podstaw do kwestionowania roszczeń Banku z tytułu niewykonywania przez pozwanego umowy kredytowej i niespłacanie kredytu, z tym jednak zastrzeżeniem, że takie żądanie nie było zgłoszone przez powodowy Bank przed Sądem pierwszej instancji i nie mogło być ono przedmiotem rozpoznania przez Sąd I instancji. Sąd Okręgowy z mocy art. 321 § 1 kpc nie miał prawa orzekać o takim roszczeniu powoda, gdyż nie zostało ono zgłoszone. Sam fakt, że kwota, której zasądzenia powód domaga się w apelacji mieści się w granicach żądania wskazanego przed Sądem pierwszej instancji nie oznacza przecie, że kwota ta jest dochodzona na tej samej podstawie faktycznej i prawnej, co żądanie zgłoszone przez powoda przed Sądem pierwszej instancji. Z tego względu zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 316 § 1 kpc jest oczywiście bezzasadny.

Z tych samych względów za całkowicie bezzasadne uznać należy zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 § 1 kpc i art. 65 § 1 i 2 kc w zw. z § 2 ust. 2 oraz z § 4 umowy kredytowej. Dowody przedstawione przez Bank mogły być badane i analizowane przez Sąd jedynie w kontekście żądania zgłoszonego przed tym sądem. Jak już podkreślono wyżej przedmiotem badania przez Sąd Okręgowy nie była kwestia należytego wykonania przez pozwanego umowy kredytowej. Sąd nie badała w sprawie czy pozwany spłaca, czy nie spłaca rat kredytu i jakie jest jego aktualne zadłużenie

z tego tytułu. Nie takie bowiem było żądanie powoda obligujące Sąd do wszechstronnego zbadania sprawy. Sąd zbadał wszechstronnie materiał dowodowy, ale w granicach żądania pozwu, odnosząc się do konkretnego żądania powoda zgłoszonego w oparciu o wskazaną podstawę faktyczną – wypowiedzenie przez Bank umowy kredytowej.

Za całkowicie bezprzedmiotowy w kontekście rozstrzygnięcia Sądu i zakresu wniesionej apelacji Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 65 § 1 kc odnoszący się do warunkowego charakteru wypowiedzenia umowy kredytowej przez Bank. Ewentualna zasadność tego zarzutu w żaden sposób nie wpływa na ocenę wyroku Sądu Okręgowego, gdyż samo wypowiedzenie umowy (bez względu na charakter warunkowy czy bezwarunkowy) zostało uznane za bezskuteczne. Powodowy Bank nie kwestionuje bowiem ustalenia Sądu Okręgowego, że wypowiedzenie umowy przez Bank było bezskuteczne. Aktualne, zgłoszone w apelacji żądanie zmiany wyroku poprzez zasądzenie części kwoty dochodzonej przez powodowy Bank, wynikać by miało z nowej podstawy faktycznej żądania, której strona powoda nie zgłaszała przed Sądem Okręgowym. Nie zachodziła zatem w sprawie potrzeba oceny oświadczenia powodowego Banku o wypowiedzeniu umowy w kontekście żądania, które nie zostało przed Sądem zgłoszone. Ponadto przypomnieć należy, że pismo to zostało uznane za bezskuteczne gdyż nie zostało doręczone pozwanemu, a zatem nie mogło wywołać żadnego skutku wobec pozwanego bez względu na to czy miało charakter warunkowy, czy nie.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację i na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie zasądził od powoda na rzecz pozwanego 4 050zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym.